

شهراد اثنی عشری
روزنامه نگار و کارشناس
علوم سیاسی و بین الملل

کالبد شکافی نامزدهای محافظه کار و آینده جناح منتقد

آیا جناح اصول گرانیز به همان سرنوشت جبهه دوم خرداد دچار خواهد شد؟

این پرسشی است که در شرایط کنونی کشور، افکار عمومی و صاحب نظران سیاسی را به دنبال یافتن پاسخی برای آن به کنکاش و داشته است. مردم هنوز خاطرات شیرین و تلخ "اصلاحات" را از سال ۷۶ به خوبی به یاد دارند. شیرین به این دلیل که پس از چند سال دوری از قدرت به یک باره کرسی شوراها و اندکی بعد مجلس ششم را از آن خود کردند و تلخ تر آن که به دلیل تکرر تشکل ها و احزاب سیاسی موجود در جبهه اصلاحات که بعدها باعث بروز اختلاف و شکست آنها در دو دوره انتخابات شد زودتر از آن چه که تصور می شد، عرصه قدرت را به حریف و رقیب دیرینه خود واگذار کردند. اما آن چه که پاسخ به این پرسش را با مشکل

مواجه کرده، فراز و نشیب و تغییر مواضع و دیدگاه های برخی از چهره های محافظه گر است. جناح اصول گرا که همان ترجمان عامیانه جناح راست است، همانند جبهه دوم خرداد (جبهه اصلاحات) از احزاب تشکل ها و گروه های سیاسی متعددی تشکیل شده که هر کدام در زمینه های

سیاسی، اقتصادی و فرهنگی دیدگاه خاص خود را دارند و تنها نقطه قوت آن ها پیروی از "خرد جمعی" در هنگام ضرورت و رسیدن به وفای گروهی است. در عین حالی که هنوز عناصر تندرو و رادیکال بر نحوه تصمیم گیری آنها تاثیر گذارند.

این جناح که به منتقدان دولت نیز شهرت دارد، پس از چند سال دوری از قدرت اجرایی کشور و با پیروی از شعارهای اصلاح طلبان، با تشکیل ائتلافی به نام "آبادگران" به یک باره کرسی های شوراها و مجلس هفتم را به دست آورد و اینک گام سوم خود را برای یک پارچه کردن حکومت و موفقیت در انتخابات ۸۴ استوارتر و محکم تر از گذشته برداشته، اما آن چه که این جناح را با مشکل و چالش روبه رو کرده، تعدد نامزدهای انتخاباتی و دشواری انتخاب میان "صالح مقبول" و "اصلاح نامقبول" است.

**شدت یافتن اختلاف نظر بین
احزاب و یکسان نبودن
دیدگاه ها در باره هاشمی
رفسنجانی مهم ترین
چالش های انتخاباتی جناح
راست است**

به اعتقاد صاحب نظران انتخابات ریاست جمهوری سال آینده وضعیت و دورنمای تحولات سیاسی اصول گرایان را تا حدی با ابهام مواجه کرده است حضور نامزدهایی مانند ولایتی، لاریجانی، توکلی، رضایی، زواره‌ای، احمدی نژاد و مبهم ماندن احتمال ورود هاشمی رفسنجانی به عرصه رقابت، سرنوشت و آینده این جناح را در حاله‌ای از ابهام فرو برده است، به گونه‌ای که هنوز مشخص نیست گزینه نهایی منتقدان دولت کیست و نقش سایر نامزدهای انتخاباتی در این میان چه گونه است؟ آیا در صورت انتخاب صالح مقبول، سایر نامزدها به نفع او کنار خواهند رفت یا به صورت مستقل در عرصه انتخابات حضور خواهند داشت.

برای روشن شدن این ابهام‌ها به نظر می‌رسد کالبد شکافی نامزدهای انتخاباتی این جناح و آشنایی با مواضع و ویژگی‌های تک‌تک آنها تا حد زیادی به رفع این ابهام‌ها کمک کند.

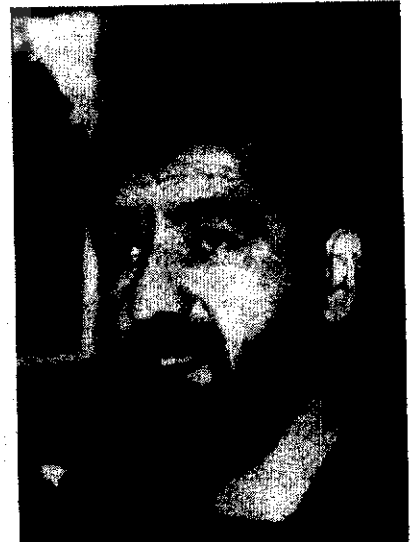
علی اکبر ولایتی

دکتر ولایتی پزشک متخصص اطفال که در شمیران به دنیا آمده، با سابقه‌ترین دیپلمات جمهوری اسلامی است که رهبری دیپلماسی ایران را چندین سال بر عهده داشت. این پزشک سیاستمدار که پس از پیروزی انقلاب مدتی به عضویت حزب جمهوری اسلامی ایران در آمد، در انتخابات میاندوره‌ای مجلس شورای اسلامی به عنوان نماینده تهران برگزیده شد.

ولایتی در سال ۱۳۶۰ برای پست نخست وزیری به مجلس اول معرفی شد که نمایندگان مجلس وقت با این امر موافقت نکردند با روی کار آمدن مهندس موسوی، ولایتی راهی وزارت امور خارجه شد و اداره این وزارتخانه را به عهده گرفت. وی در شرایطی سکان اداره دیپلماسی کشور را به دست گرفت که کشور با پیامدهای جنگ و محاصره اقتصادی مواجه بود، اما به رغم این مشکلات او توانست سه دوره دیگر نیز در وزارت امور خارجه ماندگار شود تا این که در سال ۷۶ با روی کار آمدن دولت خاتمی، وی مشاور رهبر انقلاب در امور بین‌الملل شد.

علی لاریجانی

علی لاریجانی که به مدت ۱۰ سال اداره صدا و سیما بزرگ‌ترین دستگاه رسانه‌ای کشور را به عهده داشت، یکی دیگر از گزینه‌های انتخاباتی جناح منتقد دولت است. او که در رشته فلسفه دانش آموخته، مدتی نیز عهده‌دار تصدی وزارت ارشاد بود. اگر چه در طول دوران مسوولیت او در صدا و سیما به ویژه از سال ۷۶ به بعد مخالفت‌های گسترده‌ای با نحوه اداره و عملکرد او در رسانه ملی مطرح شد، اما او در عین حال نتوانست رضایت کامل مذهبپوین سنتی را نیز جلب کند. اما اکنون او که از حمایت بخش‌هایی از جناح اصول گرا برخوردار است، می‌خواهد شانس خود را در عرصه انتخابات ریاست جمهوری نیز بیازماید.

احمدی نژاد

محمود احمدی نژاد که در حال حاضر شهردار تهران است، دارای مدرک دکترای مهندسی عمران و راه و ترابری با گرایش ترافیک است. او که مدتی استاندار اردبیل نیز بود، پیش از این سمت مشاور فرهنگی اجتماعی وزیر علوم، تحقیقات و فن‌آوری را بر عهده داشت و حتی مدتی نیز فرماندار شهر خوی بود. وی که با ملاقات‌های مردمی و اهدای وام به زوج‌های جوان محبوبیت خاصی به دست آورده، از حمایت آبادگران که طیفی از جناح اصول گرا محسوب می‌شود، برخوردار است.

محسن رضایی

محسن رضایی که چند سالی فرمانده کل سپاه پاسداران بود، پس از رفتن به مجمع تشخیص مصلحت نظام به عنوان یک کارشناس در مسایل اقتصادی و فرهنگی تلاش‌های پیگیر خود را آغاز کرد. وی که خود را نامزد مستقل انتخابات آینده قلمداد می‌کند، ظاهراً هیچ گونه وابستگی جناحی ندارد و از پیشگامان طرح و اندیشه "جریان سوم" به حساب می‌آید. اگر چه برخی از دوستان سابق او در سپاه پاسداران و سایر نهادهای اقتصادی مشوق حضور وی در انتخابات ۸۴ هستند، اما رضایی شخصاً ناتوانی دو جناح عمده سیاسی را در حل و فصل مشکلات مردم بارها مورد تأکید قرار داده و معتقد است زمان پیوستن مردم به جریان سومی که توانایی اداره کشور را داشته باشد، فرا رسیده است.

رضایی که مانند سایر چهره‌های سیاسی دنبال استفاده از یک رسانه برای اطلاع‌رسانی بوده است، مدتی است که گفته می‌شود، از سایت خبری "بازتاب" بهره می‌برد، سایتی که برخی از اخباری را پوشش می‌دهد که در سایر سایت‌ها به چشم نمی‌خورد، اما مهم‌ترین چالش و مشکلی که او را به سوی آزردهی سوق می‌دهد ماجرای پنهان‌نگی فرزندش به خارج از کشور است که درج این خبر در مطبوعات، جنجال بزرگی برای او و خانواده‌اش به وجود آورد.

✓ سید رضا زواره‌ای

زواره‌ای که از شورای نگهبان خارج شده، آمادگی خود را برای حضور در انتخابات ریاست جمهوری اعلام کرده است. وی که در کارنامه کاری خود، عضویت در شورای نگهبان به عنوان حقوقدان و ریاست سازمان ثبت اسناد و املاک را یدک می‌کشد، به عملی شدن شعارهایش اطمینان دارد. او که در انتخابات ریاست جمهوری سال ۷۶ نیز حضور یافته بود، معتقد است: مردم دنبال عدالت، امنیت و رفع تبعیض هستند و دوست ندارند کشور با فساد، نادرستی و رشوه روبه‌رو باشد، به همین دلیل با تشریح برنامه‌های خود می‌گوید: اگر به دوران مسوولیت من در سازمان ثبت اسناد و املاک کشور نگاه کنید، بسیاری از مسایل برایتان روشن خواهد شد.

در نهایت زواره‌ای اگر چه قصد دارد به صورت مستقل در انتخابات آینده شرکت کند اما از جایگاه تفکر و اندیشه اصول‌گرایان خارج نشده و همواره پایبندی خود را به آرمان‌ها و ایده‌های این طیف سیاسی در عمل نشان داده است.

✓ احمد توکلی

توکلی یکی دیگر از چهره‌های مشهور جناح محافظه‌کار است که علت شهرت او شاید به حضورش در دو دوره انتخابات ریاست جمهوری و رقابت با هاشمی رفسنجانی مرد شماره یک عرصه سیاست باز گردد. او که همواره مدافع عدالت اجتماعی است، در دوره نهم ریاست جمهوری قصد دارد یک بار دیگر بخت خود را برای نشستن بر کرسی ریاست جمهوری بیازماید، اما این بار حضور او مشروط به آملن هاشمی شده است، به گونه‌ای که این تصور در بین مردم به وجود آمده که او با هاشمی مشکل شخصی دارد.

امیر محبیان از فعالان جناح اصول‌گرا، توکلی را مردی برای تمام دوره‌ها اما نه فرد اول می‌داند و می‌گوید: شکی نیست که می‌توان او را به عنوان یک چهره اصول‌گرا شناسایی کرد، زیرا همواره کوشیده به گفتگمانی که به آن ایمان دارد (عدالت خواهی) برسد.

آن چه که این جناح را با مشکل مواجه کرده، تعدد نامزدهای انتخابات و دشواری انتخابات میان صالح مقبول و اصلاح نامقبول است

با این حال توکلی با امید به آینده و خوش‌بینی به حضور هاشمی در عرصه رقابت، فارغ از واکنش‌های سیاسی و مطبوعاتی یک بار دیگر قصد و شانس خود را برای موفقیت در این عرصه آزمایش می‌کند.

✓ و... هاشمی رفسنجانی

هاشمی رفسنجانی نام آشنا و مشهوری برای همه است. او پس از انقلاب دو دوره ریاست مجلس شورای اسلامی، دو دوره ریاست جمهوری و در حال حاضر حدود ۸ سال است که ریاست مجمع تشخیص مصلحت نظام را عهده‌دار است، مجمعی که روسای قوا در آن حضور دارند و سیاست‌های کلی نظام باید پس از موافقت وی به اجرا در آید.

هاشمی که تجربه ناموفق حضور در انتخابات مجلس ششم را به یاد دارد، اگر چه به طور صریح و شفاف برای حضور در عرصه انتخابات موضع‌گیری نکرده و ورودش را مشروط به "آماها و اگرها" کرده است، اما با توجه به نقش و تاثیر تعیین‌کننده‌ای که در تعامل قوا و همزیستی مسالمت‌آمیز جناح‌ها دارد، از او شخصی ساخته که همیشه در مواقع ضروری و بحرانی می‌تواند هدایت سکان اداره کشور را عهده‌دار شود.

رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام پس از آن که در انتخابات پارلمانی سال ۷۸ از سوی چهره‌های جبهه دوم خرداد مورد هجوم تبلیغاتی قرار

حضور هاشمی رفسنجانی در انتخابات ۸۴ معادلات قدرت را در جناح اصول‌گرا به هم خواهد ریخت

گرفته، اینک می‌تواند به عنوان فردی متفاوت برای آنها جلوه کند. اگر چه به دلایلی جناح اصول‌گرا تاکنون حاضر نشده، نام او را در فهرست کاندیدها قرار دهد، اما برخی از چهره‌های شناخته شده هر دو جناح می‌کوشند تا او را وادار و تشویق به حضور در عرصه انتخابات کنند. البته در همین راستا برخی از جریان‌های اصول‌گرا که به سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی او در طول دوران ریاست جمهوریش اعتقاد جدی داشتند، با دیده تردید و نگرانی فعالیت‌های هاشمی را زیر نظر گرفته‌اند.

با این توصیف هاشمی هنوز هم از صفت تعامل با مخالفان بی‌بهره نیست و تاکید دارد که باید عرصه انتخابات برای جوان‌ترها باز باشد، مگر آن که اتفاق یا بحران خاصی به وجود آید که او خود را موظف به آمدن کند. در حال حاضر کارگزاران، حزب اسلامی کار، خانه کارگر، جمعیت وفاداران انقلاب اسلامی و چندین تشکل و حزب دیگر که بیش از ۲۰ گروه هستند، حمایت رسمی خود را از حضور هاشمی در انتخابات اعلام کرده‌اند.

به این ترتیب به نظر می‌رسد، دوره تازه‌ای از رقابت‌های سیاسی و جناحی آغاز خواهد شد که ویژگی آن حضور سیاستمداران کهنه‌کار در عرصه رقابت خواهد بود. مصداق این ادعا اظهارات یکی از اعضای شورای مرکزی حزب کارگزاران است که نسبت به تحركات جناح رقیب اصلاحات علیه حضور هاشمی در انتخابات واکنش نشان داده است.

اسماعیل جبارزاده نماینده مردم تبریز با بیان این که هاشمی در نهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری نامزد خواهد شد، افزوده است که برخی از چهره‌های جناح منتقد به دلیل آن که پیروزی خاتمی و جبهه دوم خرداد را ناشی از حمایت‌های هاشمی می‌دانند، نگران پیروزی وی در انتخابات هستند.

* آینده جناح منتقد دولت

گروه‌های تشکل‌ها و احزاب تشکیل دهنده جناح اصول‌گرا اگر چه در مقایسه با جناح رقیب خود، از انسجام تشکیلاتی مناسب‌تری برخوردار هستند، اما مانند سایر جریان‌های سیاسی به دلیل تکرر حزبی و گروهی همواره در معرض اختلاف نظر و مخالفت‌های اعضای زیر مجموعه خود قرار دارند، این جریان که با در اختیار داشتن قوای مقننه و قضاییه دورخیز خود را برای تسخیر کاخ ریاست

جمهوری برداشته است، در عین وحدت و همگرایی به دلیل سهم خواهی سایر احزاب، به نظر می‌رسد در مسیری گام می‌گذارند که قبلاً جبهه اصلاحات آن را پیموده بود.

تضاد فکری و عقیدتی لایه‌های سنتی این جناح با چهره‌های نوظهور و جوان آن، منغیر بودن برخی از دیدگاه‌ها و مواضع سیاسی و اقتصادی آنها،

یکسان نبودن مواضع حزبی در باره حضور هاشمی در عرصه رقابت، تحمیل برخی عقاید و تصمیم‌گیری‌های سیاسی عجولانه به سایر اعضای زیر مجموعه، شدت یافتن اختلافات درون حزبی و تشکیل زود هنگام ستاد‌های انتخاباتی همراه با دارا نبودن روحیه کناره‌گیری به نفع کاندیدای مورد اجماع از جمله مشکلات و چالش‌هایی است که این

جناح را با آینده دشواری روبه‌رو کرده است. مهم‌ترین این چالش‌ها به قوت یافتن احتمال حضور هاشمی در انتخابات بر می‌گردد که برخی از اعضای این جریان را مقابل یکدیگر قرار داده است، به گونه‌ای که برخی از آنها مانند تجمع متخصصین ایران، در اظهار نظرهای متفاوت دیدگاه خود را در باره انتخابات ۸۴ بیان کرده‌اند. روابط عمومی این مجمع اخیراً با شدت یافتن اختلافات داخلی اعلام کرد که هر گونه تصمیم‌گیری در باره این انتخابات تشکیل ستادهای انتخاباتی و به ویژه دعوت از حضور هاشمی برای ورود به عرصه انتخابات باید بر اساس مصوبه هیات ریسه و مجمع باشد. اعضای شورای مرکزی این مجمع پیش از این تشکیل ستاد انتخاباتی توسط دبیر کل را غیر قانونی اعلام کرده بودند. این اختلاف به قدری در حزب مورد اشاره بالا گرفته بود که سیدرضازواره‌ای عضو شورای مرکزی این مجمع با انتقاد از عملکرد آن گفته بود که مجمع متخصصین در حال حاضر به ابزاری برای بهره‌برداری سیاسی تبدیل شده است.

شرکت نکردن نژاد شهردار تهران در همایش بزرگ انتخابات جناح اصول‌گرا یکی دیگر از مصادیق شدت یافتن اختلاف نظر بین آبادگران و سنت‌گرایان این جناح است. هنوز برخی از لایه‌های سنتی اصول‌گرا مخالف قدرت یافتن کوتوله‌های سیاسی هستند و معتقدند احزاب ریشه‌دار و با سابقه باید نقش و تاثیر تعیین‌کننده‌تری در عرصه انتخابات داشته باشند.

در همین حال یکی از ثورسین‌های جناح راست در باره اختلاف نظر آبادگران و تشکل‌های شناخته شده جناح منتقد می‌گوید: وجود اختلاف نظر در فعالیت‌های سیاسی امری طبیعی است. ما باید قواعد اختلاف نظر را بپذیریم و آن را رعایت کنیم.

امیر محیبیان می‌گوید: جناح راست جناح بلوک زده و قالب‌بندی شده نیست و دیدگاه‌های متفاوتی در آن وجود دارد اما تاکنون توانسته‌ایم دیدگاه‌های خود را به جمع‌بندی برسانیم.

با این توصیف و با عنایت به عملکرد احزاب عضو جناح منتقد دولت به نظر می‌رسد این جناح نیز در آینده نه چندان دور پس از رسیدن به اهداف سیاسی خود به سرنوشت اصلاح‌طلبان دچار شود. گذشت زمان پاسخ دقیق‌تر این سؤال را خواهد داد.

